

door Jef KLAUSING

Leonard REYNAARTS (1) was een geboren Gentenaar die eveneens te Antwerpen goed gekend was. Volgens J. VERSTAPPEN (2) werd hij in 1912 gehuldigd in het Antwerpse café-chantant bij Pepino, aan de Offerandestraat. Volgens VERSTAPPEN had REYNAARTS op dat ogenblik reeds twintig jaar lang "het hart van de vrouwen doen trillen".

Leonard speelde en zong mee in de troep van Herriette VAN DAELE uit Gent die, na de eerste wereldoorlog regelmatig onze stad bezocht om er zijn "Gentse" revues op te voeren.

Leonard REYNAARTS vestigde zich naderhand te Oostende waar hij, volgens geburen uit die tijd, woonde boven de beenhouwerij VAN SIELEGHEM, op de hoek van de Rome- en Amsterdamstraat. Volgens mensen die hem goed gekend hebben zou hij het beroep van timmerman hebben uitgeoefend.

Hoe Leonard te Oostende verzeild geraakte heb ik (nog) niet kunnen uitvissen. Voortgaande op de hierboven aangehaalde gegevens van VERSTAPPEN omtrent zijn huldiging te Antwerpen, moet Leonard rond 1870 geboren zijn. Toen hij zich te Oostende vestigde moest hij bijgevolg rond de vijftig jaar geweest zijn.

° 0 0 0 °

Het is wel interessant op te merken dat Oostende een zekere aantrekkingskracht heeft uitgeoefend op café-chantantzangers en lieddichters uit Antwerpen. In 1912 dichtte ene Julien BULLAERT het lied over het vergaan van de "West Hinder" dat in het café-chantant bij "neuze" NEYT, in de Kapellestraat kon aangeleerd worden (3). BULLAERT, in 1877 te Gent geboren, was uitbater van het café-chantant "De Nootschelp" te Antwerpen waar hij in 1922 gevierd werd om zijn 25-jarig jubileum als artiest (4).

Een ander lied uit het Oostendse café-chantant repertorium was het lied "Visscherswee", voorgedragen door het duo RANSART, de woorden waren van een zekere Mijnheer PALIER uit Antwerpen (5).

° 0 0 0 °

Om welke reden Leonard zich te Oostende vestigde is me nog niet duidelijk geworden. Mogelijks had hij door zijn herhaald optreden hier met de revues van Herriette VAN DAELE kennis gemaakt met onze stad en meende hij als timmerman zijn brood te kunnen verdienen bij de wederopbouw van onze door de oorlog sterk geteisterde stad. Vast staat dat hij spelend lid en zelfs toneelmeester werd bij de plaatselijke toneelmaatschappij "Door Ons, Voor Ons", waarvoor hij ook de teksten van de jaarlijkse revue op zijn rekening nam.

In 1953, bij de finale van het "Festival van het Visserslied" in het Hotel "Stella Maris", trad Leonard nog eens op - buiten wedstrijd - met zijn eigen liederen die flink werden meegezongen door de menigte. Hij moet toen om en bij de 80 jaar oud geweest zijn.

Van hem getuigde Camille GEZELLE, die hem zeer goed gekend had (6) : "niettegenstaande zijn gevorderde leeftijd bezocht hij nog dagelijks

de zieken in het hospitaal om door het verkopen van zijn kwinkslagen de mensen wat op te beuren.

° 0 0 0 °

De vierde Oostendse revue van de toneelmaatschappij "Door Ons, Voor Ons" werd opgevoerd in 1927, zodat we mogen veronderstellen dat Leonard reeds in 1923 de teksten voor de Oostendse revue nr. 1 van deze maatschappij schreef en voor de opvoering zorgde.

Het is Leonard die, ondermeer, het lied "Op de vismarkt ben ik geboren" in een van zijn revues bracht. Het werd eigenlijk oorspronkelijk geschreven door Henri VAN DAELE, speciaal om gezongen te worden door Helène MARÉCHAL in een van de Gentse revues. De tekst die Leonard in zijn revue bracht wijkt enigszins af van de tekst die Henri VAN DAELE schreef (7).

Uit de toneelmaatschappij "Door Ons, Voor Ons" ontstond op 29 maart 1930 de toneelkring "De Leonard's Vrienden", de stichting gebeurde in het "Hotel de Roulers" te Oostende. Op dat ogenblik telde de kring 37 ereleden en 8 spelende leden waaronder 3 dames. Leonard was vanzelfsprekend de toneelmeester van de groep die zijn naam droeg en was tevens de tekstschrijver van de revues die ze zouden brengen (8).

Wat de juiste reden moet geweest zijn voor het stichten van een afzonderlijke groep heb ik niet kunnen achterhalen. Is er oppositie geweest tegen het feit dat een Gentenaar, oud Antwerpse café-chantant zanger de "baas" begon te spelen in de Oostendse vereniging "Door Ons, Voor Ons" ? En heeft Leonard tengevolge hiervan met zijn "fans" hun eigen toneelvereniging opgericht ? Hierbij valt op te merken dat niemand van het bestuur van "Door Ons, Voor Ons" zetelt in het bestuur van de "Leonard's vrienden".

Dat er ruzie moet geweest zijn in het straatje blijkt eveneens uit een lezersbrief die "De Zeewacht" niet wil publiceren omdat deze niet ondertekend is, maar waarin er insinuaties gemaakt worden op toneelgroepen die hun betalende leden optredens met eigen muzikanten beloven en het tenslotte niet kunnen betalen zodat het bijgevolg een povere vertoning geweest is.

Goed mogelijk dat de "Leonard's vrienden" voor hun eerste optreden geen muzikanten konden vinden omdat ze, bedreigd door de "concurrentie", hun instrumenten niet dierven bespelen bij het eerste optreden van de nieuwe groep.

Wat er van zij, het was de bedoeling van de "Leonard's vrienden" om op 30 oktober 1930 voor de eerste maal voor het voetlicht te komen met de nieuwste pennevrucht van hun schrijver, toneelmeester, speler en zanger, de "Jubel" revue : "Wa ga't zijn ?".

Deze jubelrevue kreeg enkel haar naam door het feit dat ze samenviel met de honderdste verjaardag van het koninkrijk België !

° 0 0 0 °

Het goed hart van onze toneelliefhebbers kwam onder meer tot uitdrukking tijdens de stichtingsvergadering van de nieuwe maatschappij "De Leonard's vrienden" : er werd een bedrag van 50 ₣ rondgehaald ten bate van de teringlijders (9).

Maar reeds in 1927 - en heel zeker ook bij andere gelegenheden en optredens - werd de aandacht van de liefdadige Oostendenaars

getrokken op de vreselijke ziekte van toen, de T.B.C.

Een van de vele liefdadigheidsmaatschappijen die Oostende in die tijd telde was die van de "Lustige Zigomars". Voor ieder liefdadig doel waren ze door alle weer en wind in hun eigenaardige tenue op de been met collectebussen. Het kwam zover dat de Oosten- denaars de maatschappij een nieuwe titel gaven : "De Lustige SCHOOIERS" !

In een van Leonard's revues kwamen ze op het toneel om uitleg te geven omtrent een van hun liefdadige doelen.

Hieronder laten we nog eens Camille GEZELLE aan het woord (10) : "Het decor schoof open en het toneel veranderde in een ziekenzaal waar enkele tengere jongens halfnaakt rechtop zaten in hun bed. Alles gebeurde onder gedempt licht. Boven de ziekenzaal was de Dood aangebracht die met zijn zeis het leven wegmaaide. En achter de schermen zong men het volgende lied" :

Als bloemen op het veld
Ziet men die arme kleinen
Van het wereldpad verdwijnen
Bleek, zwak en ongesteld.
Voor hen is het dat wij al bedelend verschijnen,
Smekend met dankbaarheid
Uwe liefdadigheid.
O ! wil ze toch gedenken
Die engels zo zoet,
Uw ondersteuning schenken,
't Is immers Belgisch bloed
Dat men wil doen herleven.
Ze zullen U dankbaar zijn
Wil ieder 't zijne geven,
Verzacht hun smart en pijn.

Komt dit lied uit de "jubel" revue ? We zouden het wel kunnen geloven, er is immers sprake van "Belgisch bloed" dat men wil doen herleven....

Wat er ook van zij, in de revue van 1927 (11) kwamen de teringlijders terug op het toneel en werd eveneens beroep gedaan op de liefdadigheid van de toeschouwers. Op de melodie "Million d'Arlequin" (sic) zong Mevrouw BULLAERT het lied : "Vergeet de Teringlijders niet", waarvan Leonard de tekst had verzorgd.

Ziet gij die arme kleine
Hoe mager, bleek, doorschijnend
Hunne weezentjes zijn
Hoe uitgemergeld kwijnen
't Is als de sneeuw voor de zon
Of bloemen geknakt op het veld
Snakken naar nieuwe levensbronnen
Voor hunne longen, deze jongen.

Refrein :

O helpt, ondersteunt en geeft
Opdat de jeugd weer herleeft
Opent uw medelijdend hart
O geeft en lenigt hun smart
Toont dat gij liefdadig zijt
Door uw mildadigheid
Blijf geen hartelooze,
voor Tuberculoozen ! (11)

Maar het waren niet alleen de tuberculozen voor wie Leonard en zijn "vrienden" een bijzonder gevoel van medelijden hadden en opriepen tot mildadigheid, ook de visserij kreeg hun aandacht.

Het tiende tafereel van het eerste bedrijf uit de revue van 1927 was een "tableau vivant". Volgens Camille GEZELLE (12) stelde het toneel het havenhoofd met een zinkende boot tijdens een storm voor. Op het havenhoofd daagt wel hulp op, te vergeefs evenwel, want de schipbreukelingen moest men aan hun lot overlaten.

En intussen zong Leonard zelf, op de melodie van "Le Crédo du Paysan" de woorden van het lied "Visscherswee" dat hij zelf geschreven had (13).

Gevloekte zee met al haar wreede rampen,
Wat al gevaar brengt ze toch niet aan
Waartegen 't mensdom dag'lijks heeft te kampen
Als onderhoud om te kunnen bestaan
De visscher op de wreede woeste baren
Trotseerd (sic) waarlijk met een heldenmoed
Al de storm, al de groote gevaren
Die hij zoo menigmaal bekampen moet.

Refrein :

Menig orkaan komt zijn gezin te krenken
Brengt hem de dood,
Dompelt 't gezin in zware rouw
Wil de slachtoffers der zee toch gedenken
En helpt de arme wees, kom steun de weduwe (bis)

Aldus werd met een lach en een traan de Oostendenaar herinnerd aan het ziekbed van de teringlijders en het droevig bestaan van weduwen en wezen van de vissers die op de zee omgekomen waren.

Of er bij dergelijke gelegenheden nog een omhaling gedaan werd in de zaal kan niet met zekerheid verteld worden, maar het zou me niet verwonderen moest dit het geval geweest zijn en dat er flinke sommen opgehaald werden !

NOTEN

- (1) Ook soms geschreven ReynaErts.
- (2) J. VERSTAPPEN : Volksleven rond Antwerpse cafe-chantants. (De Nederlanden, Antwerpen 1983).
- (3) R. VERBANCK : "Volkse Liedekens". (Jaarboek Ter Cuere, 1979).
- (4) J. VERSTAPPEN : op. cit.
- (5) R. VERBANCK : op. cit.
- (6) "Uit oude Oostendse revues". (Jaarboek Ter Cuere, 1979).
- (7) Hélène MARÉCHAL : "Een Leven vol Muziek".
- (8) De Zeewacht, 5 april 1930.
- (9) id.
- (10) "Uit oude Oostendse revues" (Jaarboek Ter Cuere, 1979).
- (11) Programmaboekje Oostendse Revue "Da's Juuste" (1927).
- (12) "Uit oude Oostendse revues". (Jaarboek Ter Cuere, 1979).
- (13) Programmaboekje Oostendse Revue "Da's Juuste" (1927).